

T.C.H.H.P.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı: 549
Tarih: 01.09.2015

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı
Hakkında Kanunu'na dair Kanun Değişiklik Teklifi gerekçesiyle birlikte ektedir.

Gereğini arz ederim.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
Adana Milletvekili

T.C.
MILLÎ MÜHÜR VE MÜHÜR KURUMU

02 Eylül 2015

İşlem:

T B M M
GENEL EVRAK
01 Eylül 2015
No: 19056

GENEL GEREKÇE

Cezaevlerinde, tutuklu ve hükümlülerin yanı sıra mahpus yakınları ve ziyaretçileri de her türlü işkencenin muhatap ve mağduru olagelmektedir. Uzunca bir süredir, cezaevlerinde, cezaevi yetkililerince uygulanan işkence ve kötü muamele devam etmekte, ancak hak ihlallerinin sonlanması adına bir adım atılmamaktadır.

Cezaevlerinde uygulanan türlü işkence yöntemlerinden birisi de kişinin onurunu en çok zedeleyen “çıplak arama” uygulamasıdır. Daha evvelki yıllarda da bu uygulama çoklukla gündeme gelmiş, hatta bir soru önergesine Adalet Bakanlığı tarafından verilen yanıtta 21 Ekim 2013 tarihi itibarıyla 22 hükümlü ve tutuklunun çıplak arama iddiasıyla suç duyurusunda bulunduğu, 8’i hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına karar verildiği; 2012 yılında 362, 2013 yılında 389 ve 2014 yılında 100 tutuklu-hükümlünün disiplin cezası aldığı belirtilmiş, ayrıca yapılan aramaların **“kişilerin utanmasına mahal vermeyecek şekillerde yapıldığı”** iddia edilerek, çıplak aramaların en kısa süre içerisinde bitirilmesinin istendiği önerge cevabında ifade edilmiştir. Başlı başına Adalet Bakanlığı’nın cevabı dahi çıplak arama uygulamasının insan onuru ile bağdaşmadığının altını çizmektedir.

Yine önerge cevabında da dile getirildiği üzere; “çıplak arama” uygulamasına karşı yapılan itirazlar neticesiz kalmakta, kalmaya devam etmektedir. Oysa bu iddialar yerinde bir biçimde değerlendirilmeli ve etkin soruşturma yöntemleri ile insanlık dışı uygulamanın önüne geçilmelidir. Nitekim Anayasa ve uluslararası sözleşmeler uyarınca “çıplak arama” uygulaması hukuk dışı bir uygulamadır. Bahse konu uygulama son aylarda yine hız kazanmış ve özellikle kadın mahpuslara “cinsel taciz” biçiminde uygulanagelmektedir. Üstelik iktidarın ve yetkililerin bu tür şikayetleri geçiştirmesi ile meşruiyet kazanacağı açıktır. Halihazırda “çıplak arama” ya ilişkin şikayetler Bakanlık verilerinde de yer aldığı üzere çoğu kez “takipsizlik kararı” yahut en fazla sorumlu hakkında verilen “hükümün açıklanmasının geri bırakılması” kararları ile neticelenmektedir. Kuşkusuz failer hakkında etkin soruşturma dahi yapılmaksızın verilen kararlar cezasızlık uygulaması ile birlikte çıplak arama uygulamasını da meşru kılmaktadır. Bu nedenle derhal bu uygulamanın kaldırılması insan hakları açısından önem arz etmektedir.

Çıplak arama, Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği'nin 28 inci ve Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 46 ıncı maddelerine dayanmaktadır. Yönetmelik'in 28 inci maddesine göre, makul şüphe bulunması durumunda aramanın, neden ve nasıl yapılacağına kişiye anlatılması ve aynı cinsiyetten görevliler tarafından, mümkün olan en kısa sürede bitirilmesi şartıyla yapılabileceği düzenlenmektedir. Buna göre, arama, kimsenin görmemesini ve bedene mümkün olduğunca dokunulmamasını sağlayarak ve kişinin utanma duygusunu en az ihlal edecek şekilde yapılmalıdır. Tüzük'ün 46 ıncı maddesinde ise, Yönetmelik'in 28 inci maddesinde getirilen şartlar korunarak, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşyanın bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve kurumun en üst düzey amirinin gerekli görmesi halinde çıplak arama yapılabileceği düzenlenmektedir. Her iki maddede de, arama yapılan kişinin arama süresince tamamen çıplak olamayacağına yer verilmektedir.

Ancak Anayasa'nın 17 inci maddesine göre kimseye işkence ve eziyet yapılamaz, kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan muameleye tabii tutulamaz ve Anayasa'nın 13 üncü maddesine göre temel hak ve özgürlükler ancak kanunla sınırlandırılabilir. Yine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) uyarınca da çıplak arama; AİHS'nin 3 üncü maddesinde düzenlenen işkence, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele yasağı ile 8 inci maddesinde düzenlenen özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkına dair düzenlemelerde yer bulmaktadır. Nitekim AİHM kararları da; işkence, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele yasağının demokratik toplumların en temel değerlerinden biri olduğuna ve her şekil ve şartta olursa olsun kabul edilemeyeceğine işaret etmektedir. Çıplak arama da, tıpkı işkence, tecrit, sürgün ve disiplin cezaları gibi, tutuklu ve hükümlüler üzerinde uygulanan baskı ve sindirme politikalarının bir aracıdır. AİHM, Van Der Ven Kararında başvurusunun 3.5 yıl boyunca haftada en az bir kez çıplak aramaya maruz bırakılmasının ızdırap çekmesine ve kendisini aşağılanmış ve küçümsenmiş gibi hissetmesine neden olduğunu ifade etmiştir.

Açıkladığım ve işaret ettiğim hususlar doğrultusunda modern hukukta yeri olmayan, insan haklarına ve Anayasa başta olmak üzere uluslararası sözleşmelere aykırı "çıplak arama" uygulamasının yasal mevzuattan çıkarılması gereklilik arz etmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasına “Hiçbir hal ve koşulda çıplak arama yapılmaz.” cümlesi eklenerek cezaevi girişlerinde uygulanan insanlık onuruna aykırı muamelenin kaldırılması amaçlanmıştır.

MADDE 2- 5275 sayılı Kanuna “Bu Kanununun 36 ncı maddesi hükümlerine aykırılık oluşturan ikincil mevzuat yürürlükten kaldırılmıştır.” geçici maddesi eklenerek kanun dışında çeşitli tüzük ve yönetmeliklerle düzenlenen mevzuatın yürürlükten kaldırılması amaçlanmıştır.

MADDE 3- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4- Yürütme maddesidir.

**CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Hiçbir hal ve koşulda çıplak arama yapılmaz.”

MADDE 2- 5275 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 6- Bu Kanununun 36 ncı maddesi hükümlerine aykırılık oluşturan ikincil mevzuat yürürlükten kaldırılmıştır.”

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

